

RAČUNOVODSTVO
financije

Nikolina Dečman, univ. spec. oec., prof. dr. sc. Ivana Mamić Sačer,
doc. dr. sc. Sanja Sever Mališ, Ivana Sever, univ. spec. oec.,
prof. dr. sc. Boris Tušek, prof. dr. sc. Katarina Žager, prof. dr. sc. Lajoš Žager

HARMONIZACIJA I STANDARDIZACIJA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Redaktorica: prof. dr. sc. Katarina Žager

Zagreb, 2013.

**HRVATSKA ZAJEDNICA RAČUNOVOĐA
I FINANCIJSKIH DJELATNIKA**

Zagreb, Jakova Gotovca 1/II

Za Izdavača:

mr. sc. Bogomil Cota

Predsjednik Izdavačkog savjeta:

prof. dr. sc. Stjepan Tadijančević

Redaktorica:

prof. dr. sc. Katarina Žager

Recenzenti:

prof. dr. sc. Danimir Gulin
prof. dr. sc. Lorena Mošnja-Škare

Korektor:

Damir Maligec

Grafičko i likovno rješenje korice:

Željka Pervan

Grafičko oblikovanje i prijelom:

Željka Pervan
Miljenka Stanković

Tisak:

Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 835802
ISBN broj je 978-953-277-078-0

PREDGOVOR

Mala i srednja poduzeća čine dominantan udio u ukupnom gospodarstvu gotovo svih zemalja. Kao posljedica globalizacije i sve veće međunarodne uključenosti malih i srednjih poduzeća u posljednje vrijeme sve se više naglašava potreba harmonizacije i standardizacije financijskog izvještavanja upravo za ovaj segment poduzetništva. Iako postoje brojni napori u domeni financijskog izvještavanja još uvijek postoje određene različitosti.

Pojam malih i srednjih poduzeća širok je pojam i obuhvaća velik broj različitih subjekata, različitih po vrsti djelatnosti, broju zaposlenih, visini prihoda koju ostvaruju, vrijednosti resursa koji angažiraju u svom poslovanju, kao i po brojnim drugim obilježjima. Stoga i donošenje adekvatne regulative za ovaj segment poduzetništva nije jednostavan posao i predstavlja poseban izazov, na nacionalnoj, a posebice na globalnoj razini. Ovo posebno, ako se uzme u obzir da upravo mala i srednja poduzeća čine više od 95% ukupno registriranih poslovnih subjekata u većini zemalja. Primjerice, samo u Republici Hrvatskoj njihov udio iznosi više od 99%. Ovaj argument čini se više no dovoljan da se svim segmentima poslovanja takvih poduzeća posveti dužna pažnja. Financijsko izvještavanje zasigurno je jedan od posebno značajnih segmenata, što dokazuju i brojni napori i projekti koje u posljednje vrijeme provode brojne domaće, kao i međunarodne institucije.

Ukoliko se zna da je računovodstveni informacijski sustav jedan od najznačajnijih izvora informacija za donošenje važnih poslovnih odluka tada ne treba posebno naglašavati i značaj kvalitete takve informacijske podloge. Upravljanje kao i nadzor nad poslovanjem i u ovim poduzećima zahtijeva pouzdane i transparentne informacije. Kako bi informacije temeljem kojih zainteresirani korisnici donose odluke činile kvalitetnu podlogu potrebno je standardizirati proces financijskog izvještavanja. U uvjetima globalizacije i sve veće internacionalizacije poslovanja posebna pozornost se posvećuje i harmonizaciji takvog izvještavanja.

Kako bismo bili ukorak s ostatkom svijeta potrebno je pratiti što se zbiva na međunarodnoj računovodstvenoj sceni. U tu svrhu istraživanje postojećeg stanja, kao i preporuka međunarodnih organizacija, može biti od značajne koristi u procesu uključivanja neke zemlje u međunarodne ekonomske tokove. Na području financijskog izvještavanja postoje mnogobrojne aktivnosti čije praćenje, kao i implementacija najnovijih međunarodnih rješenja, može osigurati veću transparentnost financijskog izvještavanja i naših poslovnih subjekata.

Područje financijskog izvještavanja široko je i složeno područje. Stoga u ovoj knjizi nisu mogli biti obuhvaćeni baš svi aspekti, kao i sve specifičnosti poslovanja malih i srednjih poduzeća. Osim osnovnim značajkama poslovanja te informacijskim zahtjevima koji postoje u takvim poduzećima, posebna pozornost je posvećena utjecaju globalizacije na harmonizaciju financijskog izvještavanja, općenito, ali i reperkusije koje takvo okruženje može imati na poslovanje i financijsko izvještavanje malih i srednjih poduzeća. Budući da za naše poslovne subjekte posebno značajnu ulogu imaju rješenja koje se donose na razini Europske unije, u posebnom poglavlju obrađena je problematika direktiva EU, kao i nji-

hove uloge u harmonizaciji i standardizaciji izvještavanja ovog segmenta poduzetništva. Kako je kvaliteta financijskog izvještavanja usko povezana s revizijom, nastojali smo prezentirati i najnovija međunarodna revizijska rješenja s posebnim osvrtom na dio koji se odnosi upravo na mala i srednja poduzeća. U svakom slučaju želja nam je bila da prezentiramo najnovije spoznaje i na taj način omogućimo čitateljima bolju podlogu za vlastitu nadogradnju u izučavanju ove složene materije.

Ovim putem želimo se zahvaliti svima koji su pomogli izdavanje ove knjige. Prije svega recenzentima prof. dr. sc. Danimiru Gulinu i prof. dr. sc. Loreni Mošnja Škare čije su primjedbe i sugestije bile posebno korisne prilikom nastajanja ove knjige. Posebnu zahvalu izražavamo i izdavaču Hrvatskoj zajednici računovođa i financijskih djelatnika, što je prihvatila izdavanje ove knjige i što kontinuirano potiče objavu znanstvene i stručne računovodstvene literature. Ovim putem posebnu zahvalnost izražavamo i našim obiteljima na podršci i razumijevanju zbog vremena koje je bilo utrošeno u pisanje ove knjige.

Autori

SADRŽAJ

OSNOVNA OBILJEŽJA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U GOSPODARSKOM RAZVOJU (K. Žager)

1. OSNOVNA OBIJEŽJA I ZNAČAJ MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U GOSPODARSKOM RAZVOJU	11
1.1. Osnovna obilježja malih i srednjih poduzeća	11
1.1.1. Pojam malih i srednjih poduzeća - kriteriji klasifikacije	11
1.1.2. Utjecaj okruženja i stupnja gospodarskog razvoja na definiranje kriterija klasifikacije.....	12
1.2. Udio i značaj malih i srednjih poduzeća u gospodarskom razvoju	20
1.2.1. Mala i srednja poduzeća u Europskoj uniji.....	20
1.2.2. Mala i srednja poduzeća u Republici Hrvatskoj	23
1.2.3. Internacionalizacija poslovanja malih i srednjih poduzeća	25
1.3. Način organizacije malih i srednjih poduzeća	26
1.3.1. Pravni oblici organiziranja malih i srednjih poduzeća.....	26
1.3.2. Prednosti i ograničenja poslovanja malih i srednjih poduzeća	28

FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE I UPRAVLJANJE MALIM I SREDNJIH PODUZEĆIMA (N. Dečman)

2. FINANCIJSKO IZVJEŠTAVANJE I UPRAVLJANJE MALIM I SREDNJIH PODUZEĆIMA	33
2.1. Upravljanje malim i srednjim poduzećima	33
2.1.1. Funkcije upravljanja u malim i srednjim poduzećima.....	33
2.1.2. Aktivnosti i uloga menadžera u malim i srednjim poduzećima	36
2.2. Uloga informacija u upravljanju poduzećem	40
2.2.1. Izvori informacija i izbor relevantnih informacija	40
2.2.2. Informacijski sustavi podrške upravljanju	45
2.2.3. Računovodstveni informacijski sustav malih i srednjih poduzeća kao izvorište relevantnih informacija	48
2.3. Uporaba informacija eksternog i internog izvještavanja u upravljanju malim i srednjim poduzećima	52
2.3.1. Specifičnosti financijskog izvještavanja malih i srednjih poduzeća	52
2.3.2. Eksterno izvještavanje kao podloga za upravljanje malim i srednjim poduzećem	57
2.3.3. Interno izvještavanje kao podloga za upravljanje malim i srednjim poduzećem.....	60

GLOBALIJAZACIJA I HARMONIZACIJA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA

(I. Sever)

3. GLOBALIZACIJA I HARMONIZACIJA FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA.....	67
3.1. Uloga globalizacijskih procesa u financijskom izvještavanju	67
3.1.1. Globalizacija ekonomskih aktivnosti	67
3.1.2. Razvoj računovodstvene regulative pod utjecajem političkih promjena	68
3.1.3. Uloga međunarodnih kompanija u internacionalizaciji računovodstvene profesije	69
3.2. Razlike u financijskom izvještavanju na međunarodnoj razini.....	71
3.2.1. Čimbenici razvoja računovodstvenih sustava	71
3.2.2. Vrste i primjeri računovodstvenih razlika	77
3.2.3. Problemi uzrokovani razlikama u sustavima financijskog izvještavanja	81
3.3. Značaj harmonizacije financijskog izvještavanja u suvremenim uvjetima poslovanja.....	83
3.3.1. Pojam harmonizacije, standardizacije i konvergencije računovodstvene regulative.....	83
3.3.2. Instrumenti harmonizacije financijskog izvještavanja.....	85
3.3.3. Faze razvoja harmonizacije financijskog izvještavanja.....	86
3.3.4. Prednosti i nedostaci harmonizacije financijskog izvještavanja...	88
3.3.5. Uloga međunarodnih organizacija u promicanju harmonizacije financijskog izvještavanja	90
3.4. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja kao ključan instrument harmonizacije financijskog izvještavanja	95
3.4.1. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja kao standardi bazirani na računovodstvenim načelima	95
3.4.2. Uloga Međunarodnih standarda za mala i srednja poduzeća u harmonizaciji financijskog izvještavanja.....	99

DIREKTIVE EUROPSKE UNIJE KAO INSTRUMENT HARMONIZACIJE FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

(I. Mamić Sačer)

4. DIREKTIVE EUROPSKE UNIJE KAO INSTRUMENT HARMONIZACIJE FINANCIJSKOG IZVJEŠTAVANJA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA	109
4.1. Zakonodavni okvir financijskog izvještavanja Europske unije	109
4.2. Direktive u funkciji harmonizacije financijskog izvještavanja.....	111
4.2.1. Četvrta direktiva Europske unije.....	112
4.2.2. Sedma direktiva Europske unije	129
4.2.3. Prijedlog promjena Četvrte i Sedme direktive EU.....	130

4.3. Međunarodni standardi financijskog izvještavanja u EU.....	133
4.3.1. Uredba Europskog parlamenta i vijeća o primjeni Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja u EU	133
4.3.2. MSFI za mala i srednja poduzeća u EU	134
4.3.3. Analiza mogućeg prihvaćanja MSFI za MSP od strane Europske unije	135
4.4. Učinci pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji na financijsko izvještavanje u RH.....	137

MEĐUNARODNA REVIZIJSKA RJEŠENJA S OSVRTOM NA REVIZIJU FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

(L. Žager, B. Tušek, S. Sever Mališ)

5. MEĐUNARODNA REVIZIJSKA RJEŠENJA S OSVRTOM NA REVIZIJU FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA.....	147
5.1. Direktiva Europske unije kao instrument harmonizacije obavljanja revizije financijskih izvještaja.....	147
5.1.1. Temeljne odrednice direktive Europske unije o reviziji financijskih izvještaja	147
5.1.2. Inicijativa za izmjenu i dopunu direktive Europske unije o reviziji financijskih izvještaja	151
5.2. Međunarodni revizijski standardi kao temeljna pretpostavka obavljanja revizije	158
5.2.1. Međunarodni standard za kontrolu kvalitete revizije	161
5.2.2. Opća načela i odgovornosti	162
5.2.3. Procjena rizika i reakcija na procijenjene rizike	166
5.2.4. Revizijski dokazi	168
5.2.5. Korištenje radom drugih	172
5.2.6. Zaključci revizije i izvještaji	173
5.2.7. Posebna razmatranja	175
5.3. Primjena Međunarodnih revizijskih standarda u obavljanju revizije malih i srednjih poduzeća.....	176
5.3.1. Stav Međunarodne federacije računovođa (IFAC-a) o primjeni revizijskih standarda za mala i srednja poduzeća	176
5.3.2. Temeljne odrednice Vodiča za primjenu Međunarodnih revizijskih standarda u revizijama malih i srednjih poduzeća	178
POPIS LITERATURE	181

